

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาถึงผลของรายการโทรทัศน์ "ธรรมะวันละ 2 นาที" ที่มีต่อความรู้ความเข้าใจทางจริยธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมตนเองของนักเรียนมัธยมศึกษา โดยศึกษาตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura ผลจากการหาค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบด้วยค่าที สามารถอภิปรายผลการวิจัยตามสมมติฐานที่เสนอไว้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 "กลุ่มทดลอง จะมีค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ความเข้าใจทางจริยธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมตนเองจากการทดสอบครั้งหลังสูงกว่ากลุ่มควบคุม"

ในการกระทำเกี่ยวกับการมีวินัยในตนเอง การไม่ควบคุมอารมณ์ การลุ่มหลงอบายมุข การมีความเชื่อมั่นในตนเอง การมีความรู้สึกผิด การปรับปรุงตนเอง พบว่าทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีค่าเฉลี่ยคะแนนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก

1. การกระทำเหล่านี้เป็นการกระทำที่บุคคลกระทำต่อตนเอง หรือเป็นพฤติกรรมต่อตนเอง ดังนั้น บุคคลจึงมีแนวโน้มในการให้ความสำคัญกับพฤติกรรมต่อตนเองนี้มากกว่า การกระทำที่มุ่งตรงต่อผู้อื่น หรือต่อสิ่งแวดล้อม ดังพบความสอดคล้องนี้ในผลการวิจัยของ ชัยพร วิชชาวุธ และคณะ (2527 : 276) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมจริยธรรมในสังคมไทย ปัจจุบันพบว่าพฤติกรรมที่เป็นการกระทำต่อตนเอง ทั้งเป็นการทำดีและเป็นการทำชั่ว สัมพันธ์กับการได้คือได้ชั่ว ในผลกรรมทุกด้านตั้งแต่ด้านที่เป็นการตอบสนองความต้องการพื้นฐานของชีวิต ความต้องการทางจิตใจ ความสำเร็จในชีวิตการงาน จนถึงความเป็นผลดีต่อสังคม แสดงว่าในทรรศนะของนักเรียน ครู และผู้ปกครอง ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างของการวิจัย การกระทำต่อตนเองนั้นมีความสำคัญมาก จะได้ดีได้ชั่วก็อยู่ที่การกระทำต่อตนเอง มากกว่าเกิดจากการกระทำต่อผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม เศรษฐกิจ หรือการเมือง และพฤติกรรมต่อตนเองนี้เป็นพฤติกรรมที่มีศักยภาพสูงกว่าด้านอื่น ๆ กล่าวคือ บุคคลมีแนวโน้มในการกระทำพฤติกรรมต่อตนเองมากกว่ากระทำต่อผู้อื่น หรือสิ่งแวดล้อม จากผลการวิจัยดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าบุคคลส่วนใหญ่มีการกระทำและมีความรู้

ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมต่อตนเองในแนวที่คล้ายคลึงกัน ดังนั้นถึงแม้ว่าในกลุ่มทดลองจะได้ดูรายการโทรทัศน์ "ธรรมะวันละ 2 นาที" แต่ก็อาจจะไม่ส่งผลเพียงพอที่จะทำให้ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ความเข้าใจทางจริยธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมต่อตนเองจากการทดสอบครั้งหลังทั้งในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีค่าเฉลี่ยคะแนนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. การขาดความใส่ใจต่อรายการ "ธรรมะวันละ 2 นาที" ในกลุ่มทดลอง Bandura กล่าวว่า การล้มเหลวในการเรียนรู้จากการสังเกตนี้ ส่วนใหญ่จะเนื่องมาจากการขาดความเข้าใจในเนื้อหาที่นำเสนอด้วย การขาดความเข้าใจในรายการนี้อาจจะเนื่องมาจากตัวแบบที่เป็นพระสงฆ์ซึ่งเป็นผู้ตอบคำถามเกี่ยวกับปัญหาพฤติกรรมใช้การอธิบายด้วยคำพูดเพียงอย่างเดียวซึ่งอาจจะทำให้เกิดข้อจำกัด หรือข้อบกพร่องในการเสนอข้อมูล กล่าวคือ ไม่สามารถเสนอข้อมูลได้ชัดเจนมากเท่ากับการได้เห็นภาพพฤติกรรมนั้น ๆ ประกอบด้วย (Bandura 1986: 72) นอกจากนี้ ยังนำเสนอในเวลาที่ยากจัด หรือน้อยเกินไป คือเพียงประมาณ 2 นาที จึงทำให้เสนอข้อมูลต่าง ๆ ในอัตราและระดับที่มีความซับซ้อนสูงเกินกว่าความสามารถทางปัญญาของผู้ดูจะรับไว้ได้ จึงทำให้การเรียนรู้ไม่เกิดผล (Bandura 1986: 53)

จากแนวคิดดังกล่าวมานี้ คือ การที่พฤติกรรมต่อตนเองเป็นพฤติกรรมที่บุคคลส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจที่ไม่แตกต่างกัน และการขาดความใส่ใจในรายการ "ธรรมะวันละ 2 นาที" ของกลุ่มทดลองนี้เอง จึงเป็นผลทำให้กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ความเข้าใจทางจริยธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมต่อตนเอง ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สำหรับการกระทำเกี่ยวกับความขยันหมั่นเพียรและการสำรวจตนเอง พบว่าในกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยคะแนนจากการทำสอบครั้งหลังมากกว่ากลุ่มทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากตัวแปรแทรกซ้อนที่เข้ามามีบทบาท คือ การสอบวิชาคณิตศาสตร์ของกลุ่มควบคุมจำนวนหนึ่ง ซึ่งอาจจะทำให้เด็กตระหนักถึงความสำคัญเกี่ยวกับความขยันหมั่นเพียร เช่น การอ่านหนังสือ หรือการทำแบบฝึกหัด เมื่อเตรียมตัวสอบ และเมื่อสอบเสร็จแล้ว เขาก็จะคิดระลึกถึงสิ่งที่ได้ทำไป คือ การทำข้อสอบและผลจากการทำข้อสอบว่าเนื่องมาจากการที่เขามีความขยันอย่างเพียงพอหรือไม่ ซึ่งเป็นการสำรวจตนเองนั่นเอง ตัวแปรแทรกซ้อนนี้อาจจะทำให้ผลที่ได้เปลี่ยน

แปลงไปเพราะผู้ร่วมการทดลองได้รับเหตุการณ์ที่เกิดแทรกเข้ามา ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจึงอาจจะเป็นผลจากเหตุการณ์ หรือตัวแปรแทรกซ้อนได้ (ชัยพร วิชชาวุธ 2519: 107) และเนื่องจากการทดสอบครั้งหลังของกลุ่มควบคุมจำนวนหนึ่งนี้ ได้กระทำทันทีหลังจากที่เด็กสอบเสร็จจึงอาจจะส่งผลทำให้กลุ่มควบคุมมีค่าคะแนนสูงกว่ากลุ่มทดลองจากการทดสอบครั้งหลังอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในพฤติกรรมดังกล่าวได้

สมมติฐานที่ 2 "ในกลุ่มทดลอง จะมีค่าคะแนนความรู้ความเข้าใจทางจริยธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมต่อตนเองจากการทดสอบครั้งหลังสูงกว่าการทดสอบครั้งแรก"

ผลการวิจัยที่สอดคล้องสมมติฐานนี้ ได้แก่ หัวข้อการกระทำเกี่ยวกับการมีความรู้สึกผิด กล่าวคือ ในกลุ่มทดลองมีค่าคะแนนในการ กระทำนั้นจากการทดสอบครั้งหลังสูงกว่าจากการกระทำครั้งแรกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนใน การกระทำอื่น ๆ ได้แก่ ความขยันหมั่นเพียร การมีวินัยในตนเอง การไม่ควบคุมอารมณ์ การลุ่มหลงอบายมุข การสำรวจตนเอง การมีความเชื่อมั่นในตนเอง และการปรับปรุงตนเอง มีผลการวิจัยที่ไม่สอดคล้องสมมติฐานนี้ ดังจะอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

ในการกระทำเกี่ยวกับการมีความรู้สึกผิด พบว่า มีผลการวิจัยที่สนับสนุนสมมติฐานนี้ ทั้งนี้ อาจจะเป็นเนื่องมาจากความเข้าใจของรายการตอนนี้ ทำให้ผู้ดูให้ความใส่ใจ จึงส่งผลให้เพิ่มความรู้ความเข้าใจในพฤติกรรมนั้นมากขึ้น ในส่วนต้นของรายการซึ่งเป็นส่วนที่จะทำให้ผู้ดูตระหนักในปัญหาพฤติกรรมนั้น มีการนำเสนอภาพเครื่องบินที่กำลังระเบิดและมีไฟลุกท่วม ซึ่งเป็นภาพที่เร้าใจให้ผู้ดูตระหนักถึงผลในทางลบ ที่เกิดจากความผิดพลาดในการทำงานของผู้มีหน้าที่รับผิดชอบได้อย่างเด่นชัด ประกอบกับการอธิบายของพระสงฆ์อย่างชัดเจน จึงทำให้ผู้ดูมีความเข้าใจในเนื้อหาได้มากขึ้น นอกจากนี้ การกระทำเกี่ยวกับการรู้สึกผิดนี้ เป็นการประเมินตนเองของบุคคลเกี่ยวกับการกระทำที่ตนได้กระทำลงไป แต่มีความผิดพลาดและจากการที่ได้เรียนรู้ทางสังคมหรือบุคคลที่แวดล้อมอยู่ จึงทำให้แสดงความรู้สึกผิดโดยการเสียใจ หรือไม่สบายใจต่อสิ่งที่ทำหรือเป็นการลงโทษต่อตนเองนั่นเอง ซึ่งทำให้บุคคลลดความทุกข์ใจลง และลดการลงโทษจากภายนอกด้วย (Bandura 1986: 373) การกระทำดังกล่าวนี้เป็นการกระทำที่บุคคลพัฒนามาตั้งแต่ในวัยเด็ก

ทั้งจากการได้รับการสั่งสอนจากผู้ใหญ่และการเห็นตัวแบบต่าง ๆ ในสังคม จึงอาจจะเป็นสาเหตุที่ทำให้เขามีแนวโน้มในการตระหนักในความสำคัญของพฤติกรรมดังกล่าวมากขึ้น

สำหรับการกระทำที่มีผลการวิจัยไม่สอดคล้องสมมติฐาน กล่าวคือ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระหว่างการทดสอบครั้งแรกและครั้งหลังในหัวข้อต่อไปนี้ คือ การมีความขยันหมั่นเพียร การมีวินัยในตนเอง การไม่ควบคุมอารมณ์ การลุ่มหลง อบายมุข การสำรวจตนเอง การมีความเชื่อมั่นในตนเองและการปรับปรุงตนเอง ทั้งนี้มีสาเหตุจาก

1. ตัวกำหนดจากรายการ "ธรรมะวันละ 2 นาที"

1.1 วิธีในการนำเสนอ ในรายการ "ธรรมะวันละ 2 นาที" นี้ พบว่า มีการนำเสนอตัวแบบและกิจกรรมของตัวแบบ ทั้งโดยการเสนอด้วยภาพและการใช้คำพูด สำหรับการเสนอด้วยภาพนั้นเป็นการเสนอให้ผู้ดูได้เห็นถึงปัญหาที่จะนำไปสู่พฤติกรรมนั้น ๆ จากนั้นคาราภาพยนตร์จะเป็นผู้ถามคำถามนี้ต่อพระสงฆ์ แล้วพระสงฆ์จะใช้วิธีการพูดอธิบายให้ทราบถึงวิธีการปฏิบัติตัวเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว การตอบคำถามของพระสงฆ์โดยการพูดอธิบายนี้มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นเนื้อหาหลักที่จะทำให้บุคคลได้มีความเข้าใจในพฤติกรรมนั้น ๆ แต่การอธิบายด้วยคำพูดนี้มีข้อจำกัด คือ สำหรับในบางพฤติกรรม การให้ตัวแบบในรูปคำพูดไม่สามารถที่จะเสนอข้อมูลได้มากเท่ากับการมีตัวแบบแสดงสด หรือการเสนอด้วยภาพ และถึงจุดความใส่ใจของผู้ดูได้น้อยกว่าการเสนอด้วยภาพ (Bandura 1986: 72) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ White และ Rosenthal (1974 cited by Bandura, 1986: 73) ถึงข้อจำกัดของการให้ข้อมูลโดยคำพูดเพียงอย่างเดียว พบผลว่า ในการศึกษาเพื่อให้ได้หลักการที่เป็นนามธรรมในสภาพการณ์ธรรมชาติ เด็กจะได้ความรู้และมีสัมฤทธิ์ผลจากการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ต่อเมื่อการสอนนั้น ๆ จะต้องมีตัวแบบสาธิตเกี่ยวกับหลักการนั้น ๆ ให้ดูประกอบด้วย แต่จะเกิดผลน้อยหากเขาได้รับข้อมูลจากการอธิบายด้วยคำพูดเพียงอย่างเดียว ทั้งนี้เนื่องจากการมีตัวอย่างประกอบการสอนนี้จะช่วยเพิ่มความใส่ใจ และช่วยทำให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหานั้น ๆ มากขึ้น นอกจากนี้ยังทำให้เขามีทัศนคติทางบวกต่อสิ่งที่เรียนด้วย แต่อย่างไรก็ตาม ถ้ามีการเสนอทั้งภาพและคำพูดควบคู่กันไป จะทำให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังการศึกษาของ Decker

(1982 cited by Bandura 1986: 73) พบผลว่า โดยปกติแล้วบุคคลต้องการเสนอตัวแบบทั้งโดยภาพและคำพูด เนื่องจากว่าบุคคลอาจจะได้กฎหรือหลักการที่เป็นนามธรรมจากการสอนด้วยคำพูด แต่เขายังคงไม่มั่นใจว่าจะนำไปปฏิบัติได้อย่างไร ดังนั้น เขาจึงต้องการการสาธิต หรือการแสดงตัวอย่างเกี่ยวกับพฤติกรรมนั้น ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการกระทำด้วย

1.2 เวลาที่ใช้ในการเสนอตัวแบบ ความสามารถของผู้สังเกตเกี่ยวกับกระบวนการรับข้อมูลจากตัวแบบจะถูกจำกัดลงเมื่อได้รับการเสนอข้อมูลที่มีช่วงในการนำเสนอสั้น หรือสรุปเกินไป เนื่องจากการเสนอข้อมูลด้วยช่วงเวลาสั้น ๆ นั้น มักจะทำให้มีการเสนอการกระทำต่างๆ ในอัตราหรือระดับที่มีความซับซ้อนสูงเกินความสามารถทางปัญญาของผู้ที่จะรับไว้ได้ จึงทำให้การเรียนรู้ไม่เกิดผล ดังนั้น การที่ผู้สังเกตมีโอกาสที่จะใส่ใจต่อพฤติกรรมของตัวแบบบ่อยและนานมากเท่าใด ก็จะมีผลทำให้ระดับการเรียนรู้จากการสังเกตสูงขึ้นมากเท่านั้น (Bandura 1986: 53) ในรายการ "ธรรมะวันละ 2 นาที" นี้พบว่าเวลาที่ใช้ในการเสนอรายการนี้มีเพียง 2 นาที ดังนั้นจึงอาจจะเป็นเวลาที่น้อยจนเกินไปในการเสนอให้ผู้ดูใส่ใจ และเกิดความเข้าใจในเนื้อหา นั้น ๆ และเมื่อประกอบกับการเสนอด้วยคำพูดแล้ว ย่อมจะทำให้เกิดผลในการเรียนรู้ลดลง

2. ตัวกำหนดจากมาตรวัดความรู้ความเข้าใจทางจริยธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมต่อตนเอง

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ หนึ่งเครื่องมือที่ใช้เป็นมาตรวัดที่มีความเท่าเทียมในลักษณะคู่ขนานกัน ผลของการกระทำบางลักษณะ เช่น การกระทำเกี่ยวกับการไม่ควบคุมอารมณ์ ซึ่งทั้งในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีการประเมินพฤติกรรมนี้ จากการทดสอบครั้งหลังไปในทิศทางตรงกันข้ามกับการประเมินในการทดสอบครั้งแรก จึงเป็นผลให้ค่าเฉลี่ยคะแนนจากการทดสอบครั้งแรกและครั้งหลังแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นในการนำมาตรวัดนี้ไปใช้จึงควรที่จะนำไปใช้อย่างคู่ขนานกัน ทั้งในการทดสอบครั้งแรกและการทดสอบครั้งหลัง

จากแนวความคิดดังกล่าวมานี้ คือการนำเสนอรายการโดยการอธิบายด้วยคำพูดในช่วงเวลาที่จำกัด และมาตรวัดที่ใช้ในการทดสอบครั้งแรกและครั้งหลังเป็นมาตรวัดที่มีความเท่าเทียมในลักษณะคู่ขนานกัน จึงส่งผลให้กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนจากการทดสอบครั้งหลังไม่สูงกว่าจากการทดสอบครั้งแรกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้น จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจในการศึกษาและ

วิจัยต่อไปว่า มีตัวแปรอิสระตัวแปรใดบ้างที่มีผลต่อความรู้ ความเข้าใจของเด็ก เพื่อที่จะนำผลของการวิจัยมาใช้ในการปลูกฝังและเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจทางจริยธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมต่อตนเองให้กับผู้ดูแลโดยใช้รายการ "ธรรมะวันละ 2 นาที" ให้ได้ผลดี และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

คณบดีวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย